

tomásában „visszajárnak akik soha többé / nem fogunk már üdülni / se itt se máshol”, s akiknek táncát „a halálfélelemnél / minden elképzelhető kínzatásnál” rettenetesebb nézni. Föltűnik egy fekete selyemálarcos látogató is, nem visz el semmit, „csak mintha kiszívták volna / a szobából a levegőt / mintha lelopták volna az égről / a nagy fényes medáliákat / minthogyha megszűnt volna minden élet”... Az álarcos úriemberrel Kálnoky ekkor már nagyon közeli ismeretségben volt.

OLASZ SÁNDOR

Tóth Dezső

(1925—1985)

Halálhírére meghallva egy ma már kevésbé ismert költő, Dayka Gábor egyik versszaka jutott eszembe; nekem azonban emlékezetes ez, mert az ő költészetét adta tételül Tóth Dezső, amikor vizsgáztam nála a szegedi egyetemen, és a — most sajnos nagyon szomorúan időszerű — sorok újból föllevenedtek bennem:

Minket, hogyha talán egyszer elérkezik
Éltünknek szomorú, fergeteges tele
Többé vissza, tudod, nem hoz az elnyelő
Sírból semmi Prometheus.

Mindössze három tanéven keresztül tanított egyetemünkön, elszólították más köteleességek. Ám ez az időszak nagyon nehéz és roppant fontos volt, és sok a munka is, amit ezalatt végzett. 1957 és 1960 szeptembere közt nemcsak az egyetemi oktatás újraindításában vett tevőlegesen részt, hanem abban is kiemelkedő érdemei vannak, hogy a szegedi egyetemről a régebbi magyar irodalom történetének egész sor kiváló szakembere került ki; s közben arra is szakított időt, hogy az irodalmi alkotókör antológiát eredményező munkájába is bekapcsolódjék, hogy a rá annyira jellemző módon szakemberként és közéleti emberként egyformán hatni tudjon.

A mi évfolyamunknak két tanéven át tartott előadást a magyar felvilágosodás és a reformkor irodalmáról, mindenekelőtt Csokonairól és a különösen szeretett Vörösmartyjáról. Már ott jól kitűntek gondolkodásának azok a tulajdonságai, amelyeket később könyvek, tanulmányok, kritikák sorában megcsodálhatunk: az alapos tárgyismeret és a marxista teoretikus felkészültség olyan jellemvonásokkal társult nála, mint az egyik kritikusi példaképénél, Bajzánál is kiemelt magasabb nézőpont megtartása, a szubjektív elfogultság és személyeskedés kerülése, a nyíltság, a vita vállalása, a bátor szókimondás őszintesége és — nem egyszer — keménysége. Jó mestere volt az egyedi műkritikának is, igazi elhivatottsága azonban a folyamatok föltérképezésére, értelmezésére és értékelésére volt, az egységben látás, az egészben való gondolkodás nagy erényének birtokában.

Életműve a tudatosan és programszerűen vállalt sokoldalúság egyik mintapéldája. Azt vallotta, hogy a szűk szakmai specializálódás és bezárkózás veszélyeinek korában az igazi emberi teljességhez egyaránt fontos mind a szaktudomá-

nyos, mind a közéleti tevékenység gyakorlása, sőt még tovább menve: egy szak tudósnak — legyen bár akadémikusi rang birtokában — nem elegendő saját közelebbi kutatási tárgyának ismerete, otthon kell lenni a jelenidő szakkérdéseiben is. Tóth Dezső egyformán otthonos volt a klasszikus magyar irodalomban és a kortársi művészetben.

Hatalmas terheket vállalt ezzel magára már pusztán hihetetlenül magasra emelt tájékozottsági igényét tekintve is. Művészetpolitikusként sem ritkultak és könnyebbédtek feladatai, nehéz időkben állt helyt művészetpolitikánk egyik vezető posztján. Kedves Vörösmartyjának szavaival illik búcsúzni tőle tehát még e fájdalmas alkalomból is, most tényleg megmásíthatatlanul, múlt időben: „... férfimunka volt.”

VÖRÖS LÁSZLÓ

Szerkesztő: arztal

Az MTV Szegedi Körzeti Stúdiója az újvidéki Letopisz Matice Szrpszke című folyóiratról készített műsort. A felvételekre Szegedre utazott, és szerkesztőségünkbe is ellátogatott Bosko Ivkov fő szerkesztő, az írók közül pedig Aleksandar Tisma, Miroslav Mandić és Vladoimir Kopicl. (A Tiszatájról készült filmet korábban már mindkét országban sugározták.)

Vendégünk volt Karol Wlachovský, a pozsonyi Tatran Kiadó szerkesztője.

*

A jugoszláviai Zomborban október 15—20. között rendezett nemzetközi írótalálkozóan a Magyar Írók Szövetsége képviseletében Annus József, lapunk főszerkesztő-helyettese és gyakori munkatársunk, Tüskés Tibor vett részt.